Κυνηγάμε το χρήμα, χάνουμε την ευτυχία: Η επιδίωξη καλύτερων συνθηκών ζωής τροχοπέδη στην ψυχική υγεία (Gregg Easterbrook, 'TIME')

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 18 Ιανουαρίου, 2006

Τα χρήματα στο πορτοφόλι είναι πολύ περισσότερα από ό,τι στο παρελθόν. Κι όμως είμαστε πολύ φτωχότεροι σε... ευτυχία. Οι παλιότεροι επέμεναν ότι φέρνουν την ευτυχία. Τότε, λοιπόν, γιατί εμείς οι μοντέρνοι τρέχουμε από το πρωί μέχρι το βράδυ επιδιώκοντας να αγοράσουμε ό,τι μπορεί να αγορασθεί με χρήμα; Γιατί αδιαφορούμε για όσα μπορούν να μας γεμίσουν χαρά και ικανοποίηση, όπως η δημιουργία νέων φίλων, η παροχή βοήθειας προς τους πιο αδύναμους και η ενασχόληση με τις τέχνες και τα γράμματα;

Είναι βέβαιο ότι η ένδεια γεννά δυστυχία. Μελέτες που πραγματοποιήθηκαν από τον καθηγητή Ρουτ Βενχόβεν του Πανεπιστημίου Erasmus του Ρότερνταμ αποδεικνύουν ότι οι κάτοικοι των φτωχών κρατών -με μέσο ατομικό εισόδημα 7.600 ευρώ- είναι δυστυχείς. Στα κράτη όπου το μέσο ατομικό εισόδημα ξεπερνά το προαναφερθέν ποσό, η οικονομική ευδαιμονία και η ευτυχία τραβούν ξεχωριστούς δρόμους. Η μελέτη καταλήγει στο εξής συμπέρασμα: Τελικά τα ωραιότερα πράγματα στη ζωή είναι δωρεάν. Τα τελευταία χρόνια, εξάλλου, πληθώρα ερευνών απέδειξε ότι η ευτυχία και ικανοποίηση που νιώθουμε από τη ζωή είναι ανεξάρτητη του εισοδήματός μας.

Το χρήμα δεν εγγυάται την ευτυχία, λένε οι κοινωνιολόγοι, επειδή εκτιμούμε τα υλικά αγαθά που διαθέτουμε μόνο σε σύγκριση με αυτά που έχουν άλλοι. Ετσι καθώς οι πλούσιοι γίνονται πλουσιότεροι με ταχύτατους ρυθμούς, οι υπόλοιποι δεν νιώθουν ιδιαιτέρως ευτυχείς από το άνοιγμα της οικονομικής ψαλίδας.

Οι ΗΠΑ αποτελούν το τέλειο παράδειγμα της κατάστασης. Η συντριπτική πλειοψηφία των Αμερικανών στο παρελθόν ζούσε σε μικρές πόλεις υπό τις ίδιες -γενικώς- συνθήκες και συνεπώς το άγχος που δημιουργούσε η σύγκριση ήταν περιορισμένο. Ιδιαίτερα επειδή οι πιο εύποροι ζούσαν πίσω από κλειστές πόρτες.

Τις τελευταίες δεκαετίες η κατάσταση μεταβλήθηκε. Η θεαματική αύξηση του εισοδήματος για το 5% των νοικοκυριών γέννησε μία οικονομική ελίτ που ζει σαφώς καλύτερα από τη μεσαία τάξη, με αποτέλεσμα την αύξηση του άγχους, της σύγκρισης

για τους οικονομικώς πιο αδύνατους. Οι πιο εύποροι κατοικούν σε μεγαλύτερα σπίτια, δαπανούν όλο και πιο πολλά χρήματα για την ανανέωση της γκαρνταρόμπας τους, συχνά περισσότερο από ό,τι οι άλλοι δαπανούν για το ενοίκιο ενός μηνός. Στις Σκανδιναβικές χώρες, όπου είναι μικρότερες οι οικονομικές διαφορές, η ευδαιμονία των κατοίκων είναι σαφώς μεγαλύτερη από αυτή των πολιτών κρατών με μεγάλες οικονομικές ανισότητες, όπως οι ΗΠΑ. Ταυτόχρονα η τηλεόραση, το διαδίκτυο και τα περιοδικά λάιφσταϊλ μας καθιστούν μάρτυρες του τρόπου ζωής των πιο εύπορων.

Αύξηση των επιθυμιών

Παραδόξως, η αύξηση των εισοδημάτων -που κάνει τόσο ορατό τον πλούτο- πυροδοτεί την έλλειψη ικανοποίησης από τη ζωή. Καθώς η επιθυμία απόκτησης υλικών όλο και αυξάνεται, η αύξηση του εισοδήματος απλώς γεννά αύξηση των επιθυμιών. Η αναρρίχηση ανδρών και γυναικών στην οικονομική κλίμακα δεν τους καθιστά ευγνώμονες για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους. Αντιθέτως γεννά στεναχώρια για όσα δεν έχουν αποκτήσει ακόμα.

Σκεφτείτε ότι κατοικείτε σε ένα διαμέρισμα δύο υπνοδωματίων και ονειρεύεστε την απόκτηση ενός διαμερίσματος τριών υπνοδωματίων. Οταν το αποκτήσετε θα είστε ευτυχείς; Οχι απαραιτήτως. Τα τρία υπνοδωμάτια είναι πια «συνήθης τρόπος διαβίωσης» και φυσικά αρχίζετε να ονειρεύεστε ένα διαμέρισμα με τέσσερα υπνοδωμάτια.

Διατλαντική... διαφορά

Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι οι Αμερικανοί, σε όποια εισοδηματική τάξη κι αν ανήκουν, θέλουν να αποκτήσουν περισσότερα χρήματα για να ζουν «καλά». Από την άλλη ο Ρόμπερτ Μακ Αλοκ, καθηγητής οικονομικών στο LondoBusiness School, διαπίστωσε ότι οι φτωχοί Αμερικανοί είναι λιγότερο δυστυχείς από τους Ευρωπαίους στην ίδια κατάσταση, παρότι τα κράτη προνοούν για την κάλυψη των στοιχειωδών αναγκών τους και προφανώς νιώθουν λιγότερο άγχος για την επιβίωσή τους. Η ειδοποιός διαφορά, εξηγεί ο Βρετανός καθηγητής είναι ότι «οι Αμερικανοί είναι βέβαιοι ότι κάποια στιγμή θα πλουτίσουν. Πιστεύουν ότι αν εργαστούν σκληρά θα είναι οι αυριανοί κροίσοι. Οι Ευρωπαίοι αντιθέτως πιστεύουν ότι ποτέ δεν θα αποκτήσουν χρήματα. Το αμερικανικό όνειρο δεν είναι απαραιτήτως μία πραγματικότητα. Το σημαντικό είναι ότι ο κόσμος το πιστεύει» λέει ο δρ Μακ Αλοκ.

Η θετική σκέψη διαδραματίζει κομβικό ρόλο στο αίσθημα της ευτυχίας. Η οικονομολόγος Κάρολ Γκράχαμ του Ινστιτούτου Μπρούκινγκς της Ουάσιγκτον επισημαίνει ότι όσοι πιστεύουν ότι η ζωή τους θα βελτιωθεί νιώθουν σαφώς πιο ευτυχείς από αυτούς που ζουν υπό καλύτερες συνθήκες χωρίς όμως να προσμένουν τίποτα από το μέλλον.

Η εισοδηματική αύξηση των μέσων κοινωνικών στρωμάτων αποτελεί παρελθόν στα περισσότερα εύπορα κράτη. Αυτό σημαίνει ότι Ευρωπαίοι και Αμερικανοί ζουν πολύ καλύτερα από ό,τι στο παρελθόν αλλά δεν περιμένουν βελτίωση στο μέλλον, γεγονός που αυξάνει την έλλειψη ευτυχίας.

Οι συνθήκες διαβίωσης, η εκπαίδευση και άλλοι δείκτες κοινωνικής ευδαιμονίας έχουν βελτιωθεί τόσο πολύ και τόσο γρήγορα, μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, που δεν αναμένεται ανάλογο άλμα στο άμεσο μέλλον. Επειδή, όμως όλοι έχουν υιοθετήσει την άποψη ότι πρέπει κάθε χρόνο να κερδίζουν μεγαλύτερο εισόδημα, οι καλύτερες συνθήκες ζωής είναι παραδόξως τροχοπέδη στην ψυχική μας ευτυχία. Στα ανεπτυγμένα κράτη οι πολίτες επιθυμώντας να αποκτήσουν όλο και περισσότερα, τελικά δεν εκτιμούν αυτά που έχουν.

Μελέτη που πραγματοποιήθηκε μεταξύ των αστέγων της Καλκούτας και αυτών του Φρέσνο της Καλιφόρνιας έδειξε ότι οι Ινδοί ήταν πιο ευτυχείς από τους Αμερικανούς και τούτο επειδή οι διαφορές ευπόρων και πενήτων δεν ήταν τόσο μεγάλες και θεαματικές.

Η αλήθεια όμως είναι μία: Κυνηγούμε το χρήμα και χάνουμε το νόημα. Οι περισσότεροι πολίτες του δυτικού κόσμου έχουν κάνει την εργασία και την δαπάνη βασικό λόγο ύπαρξης. Αραγε, πρέπει να αναρωτιόμαστε γιατί δεν νιώθουμε ευτυχία;

(Πηγή: "Καθημερινή" 5-2-2005)